

Työssä Teon ja Heikin ja välillä Aatoksenkin kanssa

Soile Jääskeläinen

Käytän tässä kertomuksessani alusta lahtien pomojeni etunimiä, vaikka sinunkaupat tehtiin vasta pitkän yhteisen työtaipaleemme varrella. Seitsemänkymmentäluvun alussa Suomessa elettiin aikaa, jolloin yleensä teiteltiin. Lehtien toimituksissa niin pomot kuin toimittajatkin olivat sinuja.

”Onko pakko jäädä ylitöihin näin kauniina kesäpäivänä” kysyi päätoimittaja Mertanen. Hän oli lähdössä kotiin työpöytäni ohi. Vastasin, että teen tässä tehtäviä kesäyliopiston kielikurssille menoa varten. ”Mitä te opiskelette” kysyi Mertanen ja tuli katsomaan tehtäväpapereitani. Olen venäjän kielen alkeiskurssilla nyt kun lapset ovat äitini ja isäni luona maalla. ”Sehän on hieno homma” sanoi Mertanen. Hän tiesi elämäntilanteeni, kun oli jo aiemmin kysynyt yhteisen vaatenaulakkomme luona ”onko teillä surua lapsi”. Mieheni Jukka oli kuollut keväällä pitkän myös minua ja kahta pientä poikaani raastaneen sairauden jälkeen 31-vuotiaana.

Päätoimittajat Teo Mertanen, Heikki Tikkanen ja Keijo Kylävaara sekä toimitusjohtaja Aatos Erkkö olivat muuttaneet syksyllä 1969 juuri restauroidun Ludvigin- ja Erottajankadun kulmatalon toiseen kerrokseen. Myös me, hallinto- ja kustannusjohtaja Juhana Perkki ja minä, hänen sihteerinsä, saimme työtilat talon ensimmäisestä kerroksesta.

Päätoimittajat ja toimitusjohtaja kulkivat minun työhuoneenani toimivan aulan kautta. Erottajankadulta pääsi sisään soittokellon napilla. Tuo kello sitoi minut työhuoneeseeni niin, ettei mihinkään päässyt ilman, että joku istui kelloa vahtimassa.

Teo Mertanen jutteli kanssani usein ohi kulkiessaan. Muut sanoivat vain hyvän huomenen tai muun tervehdyksensä.

Päivälehti - Helsingin Sanomat 80-vuotispäivän iltana 16.11. oli HS-päätoimittajien suuri vastaanotto. Vieraat tulivat sisään Erottajankatu 13 ovesta. Tervapadat roihusivat ulkona. Aulatyöhuoneeni upeaan kaakeliuuniin oli sytytetty tuli. Minut oli pestattu ohjaamaan vieraat toisen kerroksen juhlatiloihin. Oli mieleenpainuva ilta. Myöhemmin tajusin, että tämä oli ensimmäinen hyvä harjoittelu moniin tuleviin edustustehtäviin toimituksen puolella.

Päätoimittajat pyysivät minua sihteerinsä äitiysloman sijaiseksi. Sijaisuuden piti olla kuuden kuukauden pituinen. Lopulta siitä tuli yli 30 vuoden mittainen pesti.

Päätoimittajien sihteeri Eija Ruhala näytti, miten päätoimittajien kolmeen puhelimeen piti vastata ja miten heidän postinsa jaettiin. Sain vierestä seurata puolen päivän ajan, miten hän teki kiireistä työtään. Ensimmäisenä työpäivänä toisessa kerroksessa minulle selvisi, että työhön kuului joka päivä tunnin ajan

toimia myös Erkon sihteerin sijaisena. Siirryin aivan toisenlaiseen maailmaan.

Jaoin päätoimittajien postit oman järjelyni mukaan. Vein heille mainoksia lukuun ottamatta kaiken tulevan postin.

Teon kanssa

Teo sai Amerikasta usein postia ”I Allmighty God greet you” aloituksella. Hän neuvoi, että tämäläpaiset kirjeet voi heittää pois. Tein niin jatkossa. Eräänä paivana Teo kysyi, onko viime aikoina tullut postia jumalalta. Sanoin, että ei ole. Olette varmaan ollut niin kiltisti, ettei neuvoja ole tarvinnut lähettää. Hän nauroi ja sanoi ”niin olenkin”.

Olin tietysti kuullut toimituksessa puhuttavan, että Mertasta pitää pelätä. Hämmästyin, kun Teo olikin se, joka usein opasti sihteerii uudessa työssä. Esimerkiksi kun muutaman viikon toisessa kerroksessa työskenneltyäni hukkasin hänen täyttämänsä henkilökunnan alennuskappaleiden tilaukset ja kerroin siitä pelokkaana hänelle. Hän sanoi lakonisesti, ”antakaa minulle uusia lipukkeita niin täytän ne”. Myöhemmin löysin kadottamani lipukkeet arkistoituna Lehtikuvan papereihin. Teo totesi vain, että hyvä, kun löytyivät. Samoin tapahtui kun vein hänen allekirjoitettavakseen kirjeen, johon minulta oli jäänyt kirjoitusvirhe - olin vaihtanut sanassa kaksi kirjainta. Teo sihteeriparkkaa tarkempänä lukijana huomasi ja huomautti siitä. Sanoin, että kirjoitan nopeasti uuden. Teo sanoi, ettei tarvitse, hän korjaa kynällä. Näkeepähän vastaanottaja, että olen luenut tämän. Tämän jälkeen uskalsin jo hieman paremmin hengittää tässä kaiken uuden työn ja kiireen keskellä.

Havaitsin pian, että Mertanen oli jämäkkä, asiat tarkkaan harkitseva toimituksen iso päällikkö, jonka päätöksiä kenenkään ei tarvinnut pitkään odotella. Kun välitin hänen ohjeitaan toimitukselle ei niitä tarvinnut koskaan soitella perään ja peruutella.

Teo oli Helsingin Sanomien vastaava päätoimittaja, johon tehtävään kuului paljon edustamista. Hän toimi kuitenkin mieluiten taustavaikuttajana niin ulospäin suuntautuvassa, kuin kaikessa hallintotyössäänkin yhtiössä. Hän ei halunnut työntää itseään esille. Hän oli pitkään ollut mm. yhtiön hallituksen (tuolloin johtokunta) jäsen ja 1972 alkaen sen varapuheenjohtaja. Hän oli ollut vuosia Sanoma Osakeyhtiön omistajasuvun luetettu, jo Elias Erkon aikana ja nyt kun elettiin Aatos Erkon aikaa.

Heikki Tikkanen oli ollut vuodesta 1966 alkaen Teon aisapari Helsingin Sanomien toisena päätoimittajana. Heikki hoiti paljolti lehden edustamisen ulospäin. Hänellä oli hyvät yhteydet poliitikkoihin ja talouselämän vaikuttajiin.

Kun Teolle tuli Presidentti Kekkonen kutsu itsenäisyyspäivän vastaanotolle. Hän pyysi soittamaan esteestä. ”Olen aikani hypännyt näissä juhlissa”, hän totesi. Soitin presidentin kanslian annettuun numeroon. Soittoon vastasi nuoren miehen ääni, joka hämmästeli jollekin vieressään olevalle, mihin puhelu

pitää yhdistää, kun täällä joku ilmoittaa, ettei tule vastaanotolle. Kerroin tästä Teolle ja sanoin, ettei taida olla montaa kutsusta kieltäytyjää. Teo nauroï ja sanoi, ”ei varmaankaan, sotapojat on ilmeisesti pantu linnan puhelinkeskukseen”.

Helsingin Sanomien Lontoon kirjeenvaihtajana ennen Ilta-Sanomien päätoimittajakautta toimineella Teolla oli edelleen hyviä kavereita Lontoossa, osa kaiketi myös hänen The Timesin Helsingin kirjeenvaihtajakaudeltaan peräisin. Yksi ystävästä toimi Teon hyväntuoksuisen piipputupakan hankkijana. Toinen lähetti hänelle puisen standin, johon oli liimattu teksti ”Don’t talk when I’m interrupting”. Teo asetti sen sopivasti siten, että hänen vierastuolissaan istuva katsoi suoraan tekstiin. Lontoon ajoilta lienee myös peräisin hänen kuiva, älykäs englantilainen huumorinsa. Hänellä oli myös kadehdittava taito ottaa tilanne haltuunsa saman tien, usein humoristisesti. Me muut (minä ainakin) jäimme miettimään, että juuri noin olisi pitänyt osata heti sanoa. Teon huumori ja tilannekomiikka olivat osuvaa, mielestäni ei koskaan ilkeää.

Hänen Englannista tulevien kirjeiden kuoren päällä oli useimmiten hienostunut Esquire (vanha brittiläinen herra), harvemmin Mr.

TM oli ollut jo pitkään Kansainvälisen lehdistöinstituutin IPI:n toiminnassa aktiivisesti mukana. Lehdistön asiat, eritoten sananvapaus olivat hänelle tärkeitä. Myös IPI:n kautta hänellä oli laajat kansainväliset yhteydet. Hän osallistui mahdollisuuksien mukaan vaimonsa Pipan kanssa usein IPI:n vuosikokouksiin. Kun ilmoitin Mertaset näihin tilaisuuksiin, selvitin aina mitä rouvan matkaliput ja asuminen maksoivat. Teo maksoi kustannukset IPI:lle. Tämä oli Teolle tärkeää ja osoittautui myöhemmin viisaaksi teoksi, kun verottaja sittemmin alkoi periä tällaisia etuuksia jälkikäteen.

HS-toimituksessa oli tiukka linja: kutsut juttumatkoille maksettiin aina lehden toimesta, ettei synny minkäänlaisia velvoitteita kutsujaan nähden, selittivät Teo ja Heikki. Ei ollut aina helppoa saada kutsun lähettäjä ymmärtämään, että näin halusimme tehdä.

Mertaset olivat IPI:n matkalla New Yorkissa. Teo toi sihteerilleen tuliaiseksi kauniin huivin. Kiitin ja sanoin: onpa rouvanne osannut valita kauniit värit. Teo suuttui ja kivahti ”minä tuon olen valinnut”. Sitten seurasi ”luento”: ”puuvilla loppuu maailmasta, joten ei näitä enää kohta saa”. Tämä kuvaa hyvin Teoa. Hän kertoi mielellään sihteerille hauskan opettavaisesti Mikkelin kesämökin ja kodinkin remonttihommista. Hän selitti mm. tarkoin, miten toimia, kun rivitalon tasakatosta vesi valuu kylppäriin viikonloppuna.

Vuonna 1972 tapahtui monia muutoksia. Aatos luopui toimitusjohtajuudesta ja tilalle tuli Väinö J. Nurmimaa. Aatos oli nyt yhtiön hallituksen puheenjohtaja. Heikki ja Keijo muuttivat kolmanteen kerrokseen. Molemmat saivat nyt oman työhuoneen, joka avautui sihteerin huoneen kautta suoraan keskustoimitukseen. Sijaisuuteni oli pitkittänyt ja jatkui nyt heidän muassaan siellä. Ilmapiiri oli paljon rennompi ja toimituksen työskentely tuli minulle tutuksi. Toimituksessa

kaikki olivat sinuja keskenään, myös päätoimittajat ja sihteeri. Samalla sain joukon kivoja työtovereita.

Päätoimittajien vakinaisen sihteerin palasi pitkältä, yli kahden vuoden äitiys- ja sairauslomaltaan. Niin siirryin takaisin hallituksen kerrokseen työskentelemään pääasiassa Perkin kanssa. Hän oli muuttanut myös sinne. Teon sihteerinä oli kolmannessa kerroksessa oloni ajan toiminut Aatoksen sihteeri. Jatkoin edelleen Aatoksen ja Teon sihteerin sijaisena lounastuntien ja lomien ajan. Lisänä tulivat nyt myös Nurmimaan sihteerin sijaisuusajat. Kaipasin toimitukseen.

Istuin edelleen aulassa hallituksen kokoushuoneen oven vieressä. Hallituksen kokous oli menossa, kun Nurmimaa tuli tärkeä viesti. Erään ministerin sihteeri sai minut vakuuttuneeksi, että viesti oli saatava heti perille. Ei auttanut muu, kuin koputtaa kokoushuoneen ovelle. En kuullut, mitä sisällä vastattiin koputukseeni, oletin, että voin mennä sisälle. Pyysin anteeksi ja annoin viestilapun Nurmimaaalle. Teo tuli ulos huoneesta uudelleentalintansa ajaksi. Hän kysyi minulta koputinko. Vastasin, että totta kai. Minut on jo kotona opetettu niin tekemään. Kun kokoushuoneesta kuului kutsu Teolle, hän nosti nyrkkinsä ja pamautti monta kertaa oveen. Ymmärsin, että menemistäni kokoushuoneeseen oli arvosteltu. Kokous loppui ja Aatoskin tullessaan pyöri pöytäni edessä jotenkin katuvaisten näköisenä. Tämä ei ollut ainoa kerta, jolloin Teo puolusti minua.

Minut nimitettiin Teon sihteeriksi 1974. Monien muuttojen jälkeen (Aatos ja Heli Rahka muuttivat Brondalle ja Nurmimaa ja Perkki menivät Korkeavuorenkatu 30:een) olimme jonkin aikaa Teon kanssa juhlallisen toisen kerroksen ainoat työntekijät.

Teo lähti syömään henkilökunnan ravintolaan. Ehkä siellä oli listalla hänen suosikkejaan pyttipannua tai läskisöosia. Pitkää käytävää lähestyi työpöytäni lähes juosten kiukkuisesti karjhdellen mies. Hän hakkasi toiseen käteensä polkupyörän pumpun näköistä putkea ja tuli pöytäni eteen huutaen ”tahdon tavata päätoimittajan ja heti kans!” Ulospäin rauhallisena sanoin, ettei päätoimittaja ole paikalla. Hän lähti lounaalle. Teidän on tultava toisen kerran. Mies haukkui minut ja HS:n kirjoituksia. Kerroin tapahtuman Teolle, kun hän tuli syömästä. Hän kauhistui ja sanoi ”ymmärrättekö se esine saattoi olla kaikkea muuta kuin pyörän pumppu?” Teo selosti minkälainen tappovehje pyörän pumpun näköinen putki voi olla. ”Siitä tulee painalluksella ulos siima, jonka päässä on lyijypaino, joka kiertyy kaulan ympärille. Sellaisia rikolliset käyttävät”. Nyt vasta tajusin todella mitä olisi saattanut tapahtua. Teo sanoi kertovansa tapahtuman Nurmimaaalle. Hän sanoi, ettei muualla, etenkin Jenkeissä, voi tällä tavalla vain kävellä sisään lehden toimitukseen. Meni kuitenkin vielä aikaa, ennen kuin sisäänkäynti siirrettiin Ludviginkatu neljään ja turvaportit tulivat.

Yhden pomon sihteerinä minulla oli aikaa toimia yhtiön matkapalvelun perustamista suunnittelevan työryhmän vetäjänä. Toimitushan olisi tulevan osaston suurin työllistäjä. Kokemusta matkojen tilaamisesta olin saanut roppakaupalla hoitaessani päätoimittajien matkojen lisäksi toimittajien tärkeimmät, pääasiassa ulkomaille suuntautuvat matkat. Pian työryhmän työn jälkeen Sanomien Matkapalvelu perustettiin. Ennätin myös käydä puhumassa lehden teosta kiinnostuneille vieraille. Tämä ja tutustumiskäyntejä vetävien oppaiden varausten hoito olivat perua johtaja Perkin luotsaamalta yhtiön mainospuolelta. Minua pyydettiin Sanomalan suunnittelijoiden kanssa miettimään Sanomalan ns. turistikäytävän tekoa painokoneiden yläpuolelle. Vierailut oli tarkoitus siirtää pois sokkeloiselta Luddalta Sanomalaan.

Teo oli pitkään toiminut luottamustehtävissä Graafisen teollisuuden työnantajaliitossa GTL:ssa ja Sanomalehtien liitossa. Hänen käytännön kokemustaan oli myös usein tarvittu.

Sanomissa tuli 1974 erinäisiä uudistuksia työsopimusten tekoon. Uusi tarkkaan suunniteltu työsopimuslomake otettiin käyttöön. Teo oli HS:n ja IS:n työsopimusten allekirjoittaja, myös aikakauslehtien toimittajien sopimukset kuuluivat hänelle pitkään. Mittava työ käynnistyi, kun työssä olevienkin toimittajien aiemmin tehdyt suulliset sopimukset päätettiin saattaa kirjalliseen muotoon uusille sopimuslomakkeille. Moni halusi tulla puhumaan Teolle nyt ehdotetusta työsopimuksestaan. Monet kyselivät minultakin työsuhdeasioista, joita en osannut. Kerroin Teolle kysyjistä ja harmittelin sitä, etten osannut heitä auttaa.

Teo totesi, että olisitte suureksi avuksi myös minulle jos tuntisitte jonkin verran työsopimusasioita. Hän kannusti opiskelemaan ja neuvoi sekä opetti käytännössä. ”Käytte aluksi muutaman kurssin GTL:ssa. Eikä ole pahitteeksi tutustua kaikkiin toimittajien työehtosopimuksiin ja vahan työlakeihinkin”, hän sanoi. Aikaa myöden minusta tuli hänelle hyvä apu. Tein kirjallisten työsopimusten pohjat. Palkan päätti viime kädessä Teo. Kesätoimittajille ja yhteisostojen työntekijöille määrittelin myös palkat. Kesätoimittajia ja yhteisosaston kesäsijaisia palkattiin joka vuosi pelkästään jo HS-toimitukseen ja yhteisosastoihin yhteensä yli 100 henkeä. Lehtikuvan toimitusjohtaja Patricia Seppälä haki usein Teon, Lehtikuvan hallituksen jäsenen neuvoja näissä asioissa.

Teo kulki työpöytäni ohi, kun puhuin GTL:n johtaja Juhana Hintsasen kanssa. Esitin toivomuksen, että työehtosopimuksen eräässä tekstin kohdassa käytetyn kapulakielen voisi muuttaa niin, että maalaisjärjelläkin ymmärtää, mitä tarkoitetaan. Teo nauroi ja sanoi, ”tuota mieltä minäkin olen. Talonpoikasjärki on aina hyväksi”.

Tein myös toimitukselle tiedotteet esim. Helsingin Sanomien ilmestymispäivistä ja päivystyksestä sekä juhlapyyhinä tehdystä työstä maksettavista korvauksista. Muotoilin usein valmiiksi myös tekstit toimitukselle jaettaviin muihin tiedotteisiin päätoimittajan allekirjoitusta varten. Tässä työssä saatoin

hyödyntää Markkinointi Instituutissa mainoshoitaja -linjalla oppimaani.

Eläkkeelle lähtiessäni 2002 olin tehnyt yli 4000 kirjallista työsopimusta.

Keväällä 1978 teimme vihdoinkin sinunkaupat. Tilinpäätösillallisilla Teo vei minut kahvipöytänsä ja juhlallisesti ehdotti, että skoolaamme ne tässä ja nyt konjakin kanssa. Kiersimme lasia pitelevät kätemme käsikoukkuun ja otimme konjakkiryöpyt.

Minut oli jälleen kutsuttu kevään 1980 tilinpäätösillallisille Palaceen. Teo ja Huopaniemet (Kyllikki kassaosaston päällikkö ja Matti levikkijohtaja) seisoivat odottamassa hissiä. Lähestyessäni heitä kuulin, kun Teo vitsaili, ”en tiennytäkään, että tämä oli avec-tilaisuus”. Teo huomasi minut ja sanoi, ”niinhän tämä on oikeastaan minullekin”. Menimme nauraen hissiin. Teo katsoi minun iltapukuani ja sanoi, ”ai taas tuo sama mekko”. Vastasin, että minkäs teet, kun sinä maksat minulle niin pientä palkkaa. Hissin ovi avautui juhlatilaan jonne saavuimme nauraen. Puku oli varmaan kaunein iltapukuni, jonka olin hankkinut Helsingin Sanomien 90 -vuotisjuhlaan Finlandia-talolle.

Pian tämän jälkeen myös Aatos teki sinunkaupat.

Pippa ja Teo Mertanen olivat kutsuneet minut kotiinsa vierailulle.

Lähdimme Teon kanssa Uudenmaankadun autotallilta kohti Laajalahtea. Teo ajoi vauhdikkaasti. Hänen mielestään muut selvästi hidastelivat, joten tarvitsi usein vaihtaa kaistaa. Istuin pelkääjän paikalla ja pidin penkin reunoista kiinni. Muistutin Teoa, että olen kahden pojan leskiäiti. Teo hymähti ja sanoi, ”ei tässä mitään hätää ole, mutta täytyy sitten hieman löysätä”. Oli kaunis kesäilta. Istuimme kahvilla heidän rivitalopihallaan. Teon rouvan kanssa olimme jo aiemmin muutaman kerran tavanneet, joten keskustelu oli luontevaa. Vierailun päätyttyä Teo ajoi minut rauhallisesti kotiin Myyrmäkeen. Ensimmäisen kerran jälkeen minut kutsuttiin usein Mertasille kylään.

Teo luopui vastaavan päätoimittajan tehtävistä. Heikki nimitettiin vastaavaksi 1976. Hän palasi entiseen toisen kerroksen työhuoneeseensa ja minusta tuli uudelleen myös hänen sihteerinsä. Teo oli nimitetty lehtien hallinnolliseksi päätoimittajaksi ja yhtiön varatoimitusjohtajaksi. Teon kanssa olimme onneksi saaneet työsopimusten teon hyvälle mallille. Työ sujui nyt rutiinilla. Heikin tultua olin jälleen kahden kiireisen pomon sihteeri.

Toimittajien pääluottamusmies neuvotteli usein Teon kanssa. Pulmatilanteet vaativat pitkiäkin palavereja. Niitä käytiin myös 1980 toimittajalakon jälkeen, mielestäni useammin kuin ennen. Pääluottamusmies halusi usein, että pienemmissä asioissa toimin välittäjänä Teon suuntaan. Tästä tuli käytäntö, joka toimi. Myös työsopimusta tekevät toimittajat halusivat keskustella kanssani. Näitä keskusteluja oli helpompi käydä, kun sain oman työhuoneen 1981. Teo kertoi, että eräs pääluottamusmies valitti hänelle, että minulla oli liikaa valtaa. Teo sanoi kysyneensä, ”kenellä on kaikki valta toimituksessa. Pääluottamusmies oli vastannut ”teillä”. Niinpä ja minulla on myös valta

delegoida tämä asia sihteerilleni, kertoi Teo sanoneensa. Teo itse tiesi hyvin, että häntä pelättiin toimituksessa. Hän totesikin kerran suorasukaiseen tapansa, ”täytyyhän toimituksessa joku auktoriteetti olla”.

Helsingin Sanomien ulkomaankirjeenvaihtajia oli lähetetty jo 50-luvulla. Teo jatkoi verkoston laajentamista. Hänen mielestään oli tärkeää, että paikan päällä asuva kirjeenvaihtaja pystyi näkemään olosuhteet ”suomalaisin silmin”. Maailman tilanteiden muutokset sanelivat minne HS:n kirjeenvaihtajaposti oli syytä perustaa. Nyt myös lähtevälle kirjeenvaihtajalle alettiin tehdä kirjallinen kaiken kattava sopimus. Asemamaan paikalliset olosuhteet tuli aina huomioida. Usein mm. verotus ja mukana muuttavan perheen terveystalvelujen saanti tuli selvittää paikallisilta viranomaisilta. Hyviä käytännön neuvoja sain entiseltä Lontoon kirjeenvaihtajalta viereisestä huoneesta.

Joskus luultavasti 1983 Aatoksen vanha kaveri Jörn Donner oli pyytänyt lupaa elokuvan kuvaamiseen hallituksen huoneessa. Aatos kysyi minulta, voinko olla filmausväen kanssa koko päivän ja tarvittaessa myös illan.” Katsot vähän niiden perään”, hän sanoi. Filmausryhmä tuli jo aamulla ja aloitti huoneen kunnostamisen kuvausta varten. Jörn Donner tuli ja sanoi ”hei, minä olen Jörn”. Hän selosti, että kuvattavana on yksi kohtaus elokuvasta Angelan sota. Päivän mittaan selvisi, että filmin käsikirjoitus oli tehty Donnerin romaanin pohjalta ja hän oli myös sen tuottaja. Samoin selvisi, että hän oli yksi pääosan esittäjistä. Kohtaus, jossa sihteerin vie johtajan (Jörn Donner) huoneeseen papereita jouduttiin uusimaan monta kertaa. Vein välillä koko filmiryhmän lounaalle henkilökunnan ravintolaan, jonne olin etukäteen ilmoittanut tulostamme. Elokuvassa Jörn oli pukeutunut luultavasti 30 -luvun lopun johtajan liituraitapukuun. Hän vaihtoi vaatteita aulahuoneessa, jossa istuin heitä vahtimassa. Jörn seisoi siinä edessäni sinisissä bokseissaan ihan pokkana. Minä olin se, joka punastui. Kuvaukset kestivät myöhään iltaan. Jörn lähetti minulle kiitoskirjeen ja kutsun kutsuvierasnäytäntöön sekä pullon Dom Perignonin. Kun sitten istuin 1984 kutsuvieraskatsomossa ja odotin ko. kohtausta, se vilahti ohi hetkessä. Niin suuri työ ja tuloksena noin lyhyt hetki, ajattelin.

Teon kommentti aulan tapahtumaan oli ”joku tyyppi kuulemma hyppi täällä pelkissä bokseissa”. Vastasin ”Aatos se käski minun katsoa filmiporukan perään”.

Teo oli kertonut, että hän on pian jäämässä eläkkeelle. Olin jo aavistanut asian ja myös hänen tulevan seuraajansa hallinnollisena päätoimittajana. Olimme nimittäin jo jonkin aikaa osallistuneet yhdessä päätoimittaja Seppo Kievarin kanssa GTL:n kurseille. Erään kolmen päivän kurssin jälkeen tulin syömästä henkilökunnan ravintolasta. Teo ja Heikki kävelivät jonkin matkaa perässä. Teo kuiskasi Heikille ”oletko kuullut, Seppo on nähty Hämeenlinnassa Aulangolla jonkun ison vaaleen kanssa”.

Niin sitten kävi. Teo jäi hallinnollisen päätoimittajan ja varatoimitusjohtajan tehtävistä eläkkeelle 1984. Kievari nimitettiin hallinnolliseksi päätoimittajaksi.

Teo jatkoi Sanomien hallituksessa ja kävi aina hallituksen kokouspäivinä tervehtimässä meitä. Hän saattoi soittaa ennen kokoukseen menoaan ja kysyä, onko ruokalan listalla läskisöosia tai pyttipannua.

Minut kutsuttiin edelleen vierailulle Teon ja Pipan luo, vaikka kanssakäyminen muutoin vähenikin. Teo oli käymässä hallituksen kokouksen jälkeen, kun seuraavana päivänä olivat isäni hautajaiset. Teo halasi osanotoksi minua ja kysyi, onko minulla jotain rauhoittavaa huomiseksi.

Teon yhteydenotot Luddalle vähenivät. Kuulin Pipalta, että Teo on jo pitkään sairastellut ja hän on joutunut Jorvin sairaalaan. Ei mennyt enää pitkään, kun suruviesti Teo kuolemasta tuli kesällä 1992.

Aatos pyysi, että hoidan yhdessä Pipan kanssa hautajaisjärjestelyt. ”Näistä tulevat ilman muuta isot hautajaiset”, sanoi Aatos. Sovin Pipan kanssa, että teen kaikki varaukset, kun se työ on minulle niin tuttua. Sain Pipalta päivämäärätoivomuksen ja varasin Espoon tuomiokirkon ja muistotilaisuuden paikan. Muistotilaisuuden tarjoilusta keskustelin Pipan ja myös Jane Erkon kanssa. Pippa antoi hautajaisissa laulettavat virret ja teetin hautajaistilaisuuden ohjelman. Muistotilaisuudessa Aatos vinkkasi minua luokseen. Hän tokaisi ”tuossa on sinun paikkasi” ja osoitti papin toisella puolella olevaa tuolia. Häkellyin, mutta Pippa nyökkäsi papin toiselta puolelta hyväksyvästi. Tilaisuuden jälkeen Jane Erko tuli kiittämään minua hyvästä järjestelystä.

Näin päättyi Teon ja minun yhteinen yli 20 vuoden työtaival.

Pipan kanssa pidimme edelleen yhteyttä. Hän soitti ja pyysi minua luokseen kylään. Istuimme kahvilla keittiössä, kun orava tuli rapsuttamaan ikkunaa. Pippa sanoi ”tuo on Teon kaveri. Se pyytää pähkinöitä. Teo opetti sen, joten minä jatkan nyt ruokkimista”.

—